

Befektetésre alkalmatlan

VISSZHANG - LI. évfolyam 11. szám, 2007. március 16.

A magyar biotech "roadshow" szünetében San Franciscóban, a repülőtér melletti szálloda nagytermében tanulmányozom a magyar vállalkozások pénzügyi adatait.

Az első meglepetés. Sok magyar cég és befektetőik "offshore" adóparadicsomokban vannak bejegyezve. Ez itt, Szilícium-völgyben elképzelhetetlen lenne. Az offshore-cégek pénzügyi tranzakcióit lehetetlen követni, erről szólt az Enron-botrány.

A második meglepetés. A magyar Gazdasági Minisztérium Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatala (NKTH) milliárdos vissza nem térítendő pályázati pénzekkel (voltaképp ingyenpénzekkel) támogatja a kezdő cégeket. A pénzeket "innovációs adóval" szedik össze. Mindenütt a világon adókedvezményrel támogatják az innovációt, Magyarország ebben is kivétel.

Naivul azt gondolom, hogy a gáláns állami támogatás minden fillérjét innovatív fejlesztésre használják fel a cégek.

Nem egészen. A SOLVO - az itt előadó legsikeresebb szegedi biotech cég, amelyik milliárdos vissza nem térítendő pályázati pénzeket "nyert" - büszkén ismerteti, hogy kivásárolta offshore-befektetőjét (Fastventures BV) egy "management buyout" keretében. (Hazai közlés: Magyar többségi tulajdonban a Solvo Biotechnológiai Zrt., Klic Netlap, 2006. nov. 15.)

Negyedszázados szilícium-völgyi pályafutásom során ilyen még nem hallottam. Mi készíthet egy reményteljesen induló vállalkozást arra, hogy a fejlesztésre szánt becses pénzeit vásárlásra költse? Miért nem várják meg az IPO-t (Initial Public Offering), a tőzsdére vitelt? Amerikában nincs olyan magánbefektető, amelyik beleegyezne abba, hogy kockázati tőkéjét ne fejlesztésre, hanem magánrészvények egymás általi kivásárlására fordítsák. Ráadásul hogyan határozzák meg a kivásárlás értékét? Részvénytőzsi értékelés híján ugyan milyen alkudozások döntenek az el?

Beszélgetek a SOLVO képviselőivel. Készségesen elismerik, hogy a tranzakció "szokatlan". A tőzsde messze van még, ha egyáltalán lesz belőle valami. Mosolyognak, majd elárulják, "kétszázmillióba került a Fast Ventures-ügy. Kényszerhelyzet volt." Majd elvonulnak.

Izgatott a dolog. Röpké internetes vizsgálódás kiderítette, hogy a Fast Ventures főnöke Várkonyi Attila, és egyik nagybefektetője Lepp Gyula. Talán ugyanaz a Lepp Gyula, akiről mostanság azt olvastam, hogy Kóka gazdasági miniszter sógora? (Kovács Zoltán: Mi a kérdés, ÉS, 2007/10.)

Hogy is van ez? A SOLVO magáncég a Gazdasági Minisztériumtól állami pályázati pénzeket "nyert", amit állítólag "kényszerhelyzetben" a gazdasági miniszter sógora tulajdonában lévő cég tulajdonrészének kivásárlására fordít. Lehetséges lenne ez? Aztán olvasom Várkonyi Attila angol nyelvű nyilatkozatát, hogy a SOLVO volt az egyetlen biotech-befektetésük, a kivásárlás szokatlanul magas profitot eredményezett.

Gyakran előfordul Amerikában is, hogy befektetők összekülönböznek a cég pénzügyein, ilyenkor általában keresnek (és mindig találnak) valakit, aki kivásárolja az elégedetlen partnert. Néha pereskednek is, de a cég saját, nehezen megszerzett fejlesztési pénze tabu. Ahhoz nem nyúlnak, az fejlesztésre való.

Aztán kiderül, hogy Duda Ernő, a SOLVO főnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét, Várkonyi, a Fast Ventures vezetője pedig a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet kapja meg, nem mástól, mint Kóka minisztertől. Ezt már végleg nem értem. Kitüntetések adományozni azoknak, akik az

állami támogatásokat magánbefektetők kifizetésére fordítják, és azoknak is, akik a pénzt megkapják? Ha ennyi szabad pénze van a cégnek, miért kérnek állami támogatást? Nyilvánvalóan az ügy "bonyolult", a cégek pénzügyei "titkosak", és lehet, hogy az állami felügyelet sem a legkompetensebb. Nem is foglalkozom vele tovább, bizonyára nem értem "a magyar helyzetet". Talán van, aki ezt jobban érti.

A Gazdasági Minisztérium Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatala - amelyet Csepeli György, Kóka beosztottja felügyel - az elmúlt három évben majd százmilliárd forint pályázati pénzt osztott szét. Hol vannak a sikeres cégek százai és jól fizető munkahelyek tízezrei, amelyeket ebből a horribilis összegből akartak létrehozni?

Egy biztos, a pénz elég volt arra, hogy Magyarországon létrejöjjön egy olyan "innovációs kultúra", amely pályázati ingyenpénzekre épül, bonyolult offshore pénzügyi tranzakciókban világszínvonalú szakértelemmel rendelkezik, és életképes vállalati fejlesztések helyett azon spekulál, miként lehetne minél gyorsabban eladni a céget - gyakran bármennyiért is - és "kimenteni" a pénzt. A kutatásra már nem sok energia marad. Tisztelet a kivételnek.

A sokkal átláthatóbb vállalkozásokhoz szokott amerikai kockázati befektetőben óhatatlanul az az érzés alakul ki, hogy itt valami zavaros játék folyik, és talán jobb lenne messze elkerülni ezeket a cégeket. Nem csoda, hogy mindeddig nem sikerült meggyőzni a nyugati tőkét arról, hogy jelentősebb pénzt fektessen a magyar innovációba. Nincs olyan magánbefektető, aki kockáztatná, hogy fejlesztési pénzei esetleg egy offshore-bankszámlán kössenek ki. Ott aztán bottal ütheti a nyomát!

Mi a teendő?

Először is az ingyenpénzek rendszerét kell megszüntetni. Több kárt okoz, mint amennyi hasznot hoz. Ráadásul azokat sújtja legjobban, akiknek használható ötletük van.

Aztán abba kell hagyni az olyan életképtelen cégek támogatását, amelyek offshore-cégekkel, szövevényes tulajdonosi és pénzügyi struktúrákkal operálnak. A fejlesztési pénzekkel való visszaélést kemény büntetésekkel kellene "jutalmazni". Talán új törvények is kellenének erre. Az USA-ban húsz-harminc éves büntetések kiszabása sem ritka. Oroszországban és Csehországban is akkor erősödött a befektetői bizalom, amikor a jogi rendszer megszilárdult.

A számonkérhetőség, a behajthatóság az üzleti bizalom alapja. A kis befektetést igénylő szolgáltatóközpontokat egy hónap alatt át lehet telepíteni Kínába, de egy nagybefektetést igénylő csúcstechnológiai mikroprocesszor-üzemet már csak oda telepítenek, ahol stabil a jogrendszer és teljes az üzleti bizalom. Ezen a területen még nagy a magyar lemaradás.

A magyar gazdasági fejlődés alapvető érdeke az, hogy a jelenlegi zavaros innovációs finanszírozási rendszer mielőbb megszűnjön. Amíg ez nem történik meg, az az érzésem, hogy Magyarország csúcstechnológiai befektetésekre alkalmatlan ország.

Lázár György

San Francisco